

ПРИНЦИП СУБСИДІАРНОСТІ У СИСТЕМІ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ: ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА

У сучасних умовах реформування системи публічного управління в Україні особливого значення набуває принцип субсидіарності як одна з основ ефективного місцевого самоврядування. Його сутність полягає у передачі повноважень на той рівень влади, який здатний найбільш ефективно вирішувати питання місцевого значення. Такий підхід сприяє наближенню влади до населення, підвищенню якості управлінських рішень та забезпеченню реальної участі громадян у вирішенні суспільних питань. У процесі децентралізації принцип субсидіарності став одним із ключових елементів реформування місцевого самоврядування в Україні.

Актуальність теми обумовлена тим, що сьогодні місцеві громади отримують дедалі більше повноважень і відповідальності. Саме від ефективності реалізації принципу субсидіарності залежить якість надання адміністративних, соціальних та комунальних послуг населенню. Крім того, впровадження цього принципу є важливою умовою європейської інтеграції України та розвитку демократичної держави.

Принцип субсидіарності виник у європейській політико-правовій традиції та отримав широке поширення у системі місцевого самоврядування країн Європейського Союзу. Його основна ідея полягає у тому, що рішення повинні прийматися на найближчому до громадян рівні влади. Вищі органи державної влади мають втручатися лише тоді, коли місцеві органи не можуть самостійно та ефективно вирішити певне питання.

У науковій літературі принцип субсидіарності розглядається як механізм оптимального розподілу повноважень між державою та органами місцевого самоврядування. Його реалізація дозволяє забезпечити баланс між

централізацією державної влади та самостійністю територіальних громад. Особливого значення цей принцип набув після ухвалення Європейської хартії місцевого самоврядування, положення якої стали основою для реформ місцевого управління у багатьох країнах Європи.

В Україні принцип субсидіарності закріплений у Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади. Реформа децентралізації передбачала передачу значної частини повноважень від центральних органів влади до органів місцевого самоврядування. У результаті громади отримали більше можливостей для самостійного вирішення питань освіти, охорони здоров'я, благоустрою територій, розвитку інфраструктури та місцевої економіки.

Практичне значення принципу субсидіарності проявляється у діяльності об'єднаних територіальних громад. Саме на місцевому рівні найкраще видно потреби населення та проблеми конкретної території. Органи місцевого самоврядування можуть оперативніше реагувати на виклики, ухвалювати необхідні рішення та ефективніше використовувати бюджетні кошти. Завдяки цьому зростає рівень довіри населення до місцевої влади та посилюється громадянська активність.

Разом із позитивними результатами існують і певні проблеми реалізації принципу субсидіарності в Україні. Однією з головних є недостатній рівень фінансового забезпечення окремих громад. Не всі територіальні громади мають достатню матеріальну базу для виконання нових повноважень. Крім того, існує проблема кадрового забезпечення та недостатнього професійного рівня окремих посадових осіб місцевого самоврядування.

Ще однією важливою проблемою є необхідність чіткого розмежування повноважень між місцевими державними адміністраціями та органами місцевого самоврядування. На практиці інколи виникають ситуації дублювання функцій або надмірного втручання державних органів у діяльність громад. Це може негативно впливати на ефективність управління та суперечити самій сутності принципу субсидіарності.

Попри наявні труднощі, реалізація принципу субсидіарності має важливе значення для розвитку демократичного суспільства. Саме цей принцип сприяє формуванню відповідальної та самостійної громади, розвитку місцевої демократії та зміцненню взаємодії між населенням і владою. Крім того, він забезпечує ефективніше використання ресурсів та підвищує якість публічних послуг.

Отже, принцип субсидіарності є одним із фундаментальних принципів сучасного місцевого самоврядування. Його реалізація забезпечує передачу повноважень на найближчий до громадян рівень влади, що сприяє підвищенню ефективності управління та розвитку місцевої демократії. В умовах децентралізації цей принцип набув особливого значення для України та став важливою складовою реформування системи публічного управління.

Практика реалізації принципу субсидіарності свідчить про позитивні зміни у діяльності територіальних громад, однак водночас вимагає подальшого вдосконалення законодавства, зміцнення фінансової спроможності громад та підвищення професійного рівня посадових осіб місцевого самоврядування. Саме комплексний підхід до реалізації цього принципу дозволить забезпечити ефективний розвиток місцевого самоврядування та демократичної держави в Україні.

Список використаних джерел:

1. Батанов О. В. Муніципальне право України. Київ : Юрінком Інтер, 2021. 560 с.
2. Кравченко В. В. Місцеве самоврядування в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку. Харків : Право, 2020. 312 с.
3. Європейська хартія місцевого самоврядування від 15 жовтня 1985 року.
4. Ткачук А. Ф. Децентралізація та реформа місцевого самоврядування в Україні. Київ : Легальний статус, 2019. 224 с.